

Norsk og svensk beitetakstmetodikk gir motsatt utslag i elgforvaltningen

Barbara Zimmermann

GRENSEVILT & GRENSEVILT 2 2018-2022

Foto: Jon M. Arnemo

Interreg
Sverige-Norge

Europeiska regionala utvecklingsfonden

EUROPEISKA UNIONEN

Forvaltning på tvers

En oversikt over viltforvaltning og
-overvåkning i Norge og Sverige

I prosjektet «GRENSEVILT - reduksjon av grensebarrierer for skandinavisk viltforvaltning», har vi jobbet med å legge grunnlag for en bedre grenseoverskridende forvaltning av elg, ulv og jerv i barskogen i Indre Skandinavia, på tvers av riksgrensen. Et første skritt kan være å forstå og få oversikt over viltforvaltningen i nabolandet. Denne brosjyren er derfor en kort oversikt over forvaltningen av elg, ulv og jerv i Norge og Sverige.

Høgskolen
i Innlandet

iNN
Høgskolen
i Innlandet

Älgförvaltning Sverige

Länsstyrelserna (LST) har det regionala ansvaret för att politiken för viltförvaltningen genomförs inom länet. Granskar och godkänner förvaltningsplaner och skötselplaner för älg samt ansvarar för frågor om skydds jakt, fällavgifter och jakttider för älg och administration av älgförvaltningen.

Viltförvaltningsdelegationerna (VFD) beslutar om övergripande riktlinjer för skötsel av älgstammen. VFD består av landshövdingen som är ordförande och ett antal ledamöter som representerar politiska intressen, samt andra myndigheter, intresseorganisationer och näringar.

Älgförvaltningsområden (ÄFO) är stora sammanhängande områden över flera kommuner och länsgränser som omfattar en egen älgstam och ansvarar för samråd, samordning och rådgivning mot älgskötselområden och licensområden inom ÄFO:t, samt mot länsstyrelsen.

Älgskötselområden (ÄSO) är delområden inom ett ÄFO, ansvarar för samråd mellan jägare och markägare, genomför inventeringsarbete samt upprättar treårig älgskötselplan som fastställs av länsstyrelsen efter samråd med ÄFO.

Licensområden får direkt av länsstyrelsen en årlig tilldelning om minst en kalv.

Oregistrerad mark är en mark som är oregistrerad som älgjaktområde där ett obegränsat antal kalvar får fällas under 5 dagar)

Jaktlag är den minsta enheten som jaktstatistik registreras på

Elgforvaltning Norge

Kommunen har ansvar for offentlige verdier knyttet til hjortevilt, f.eks jakt og friluftsliv, naturmangfold, påkjørsler og andre samfunnsinteresser. De utarbeider mål for elgforvaltningen, fastsetter minsteareal, godkjenner vald og tellende areal, tildeler fellingstillatelser, godkjenner bestandsplan og bestandsplanområde

(Elgregion er et frivillig ikke-lovfestet samarbeid over kommunegrenser for mer helhetlig forvaltning av trekkende bestander, finnes kun i noen områder)

Bestandsplanområde er et forpliktende samarbeid mellom to eller flere vald om bestandsplanen, godkjent av kommunen. Minimum areal er 20 ganger minstearealet. Mål for bestandsplanområde må samsvare med kommunale mål.

Vald er det geografiske arealet kommunen tildeler fellingstillatelser til. Et vald må være sammenhengende areal som er egnet til jakt på elg for å bli godkjent.

Jaktfelt er den minste enheten jaktstatistikk registreres på.

Inventering älg och bete

Älgskadeinventering Äbin är en kvalitetssäkrad inventeringsmetod utvecklad av Skogsstyrelsen för att inventera viltskador i ungskog.

Skogsstyrelsen presenterar också årligen foderprognoser för att underlätta planering i viltförvaltningen.

- 1) Årsskadad tall
- 2) Oskadad tall
- 3) Årsskadad gran
- 4) Tall på magra marker
- 5) Tall på mellanmarker
- 6) Konkurrensstatus RASE

Overvåkning elg og beite

Lokale beitetakseringer blir gjennomført, men avhenger av den enkelte kommune. Ifølge hjorteviltforskriften skal bestandsplanene ta hensyn til beitetakster.

Solbraa-metodikken

Hårstad 2017, Skogbrukets kursinstitutt

Mål 1: Dokumentere tilstand på

- 1) Tilgjengelig beiteressurs
- 2) Beiteutnyttelse på de viktigste treslagene
- 3) Beiteskade på fremtidig tømmerproduksjon

Mål 2: Dokumentere utvikling

- 1) Beite siste år og de to foregående årene
- 2) Oppfølgingstakster etter 4-5 år

Mål 3: Vurdere beiteuttaket i forhold til

- 1) Langsiktig bærekraftig forvaltning av elgbeitene
- 2) Skader på framtidig virkesproduksjon i skogen

Äbin ↔ Solbraa

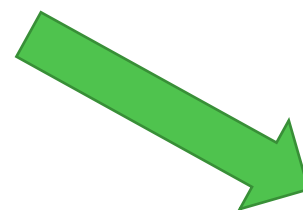
Nesten likt: definisjon av skader

Ulikt: Alder på skader – akkumulerte skader

Bare i Solbraa:

Beitetilgang = antall årsskudd i beitehøyde

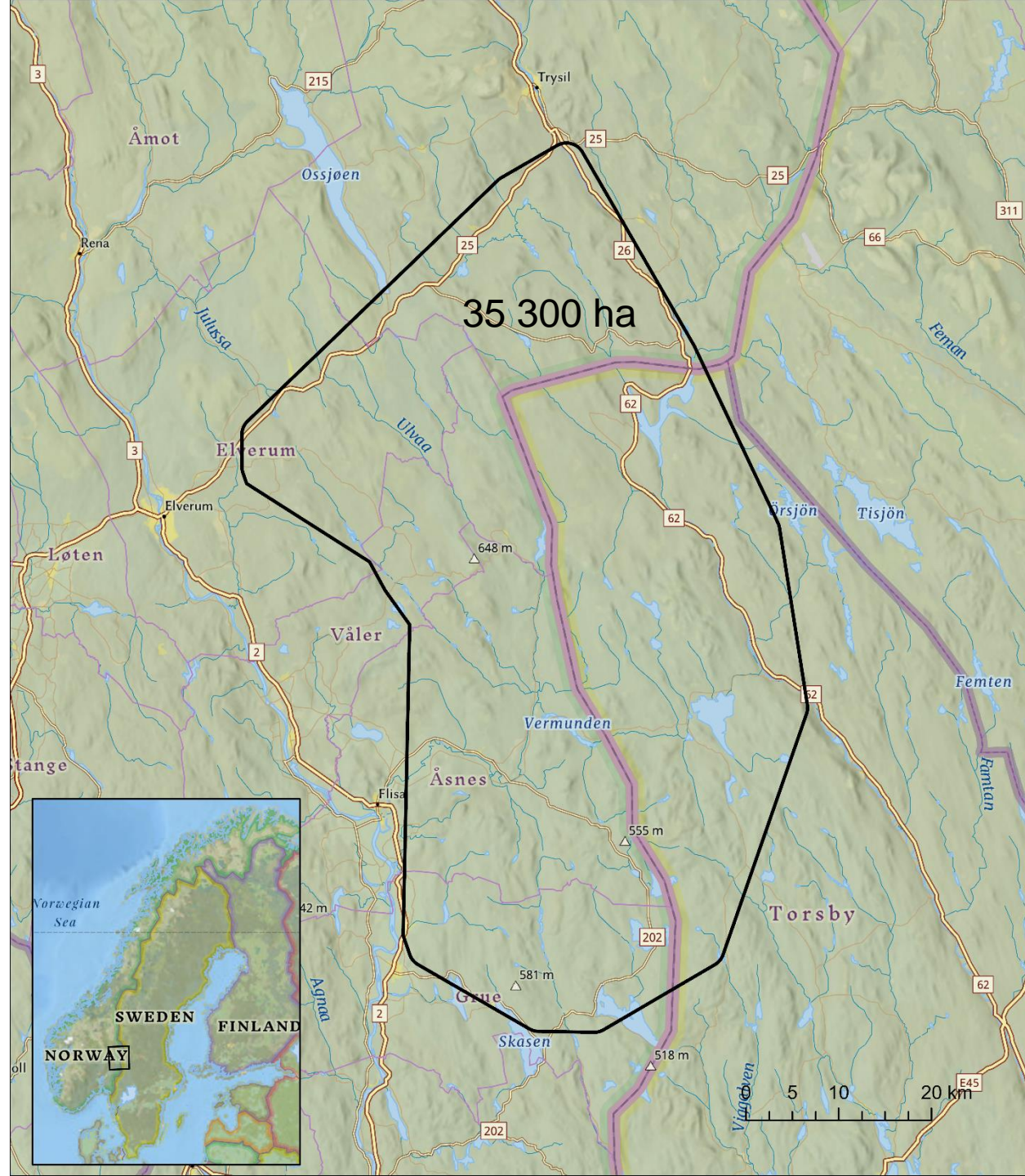
Beitegrad = andel av årsskudd som er beitet

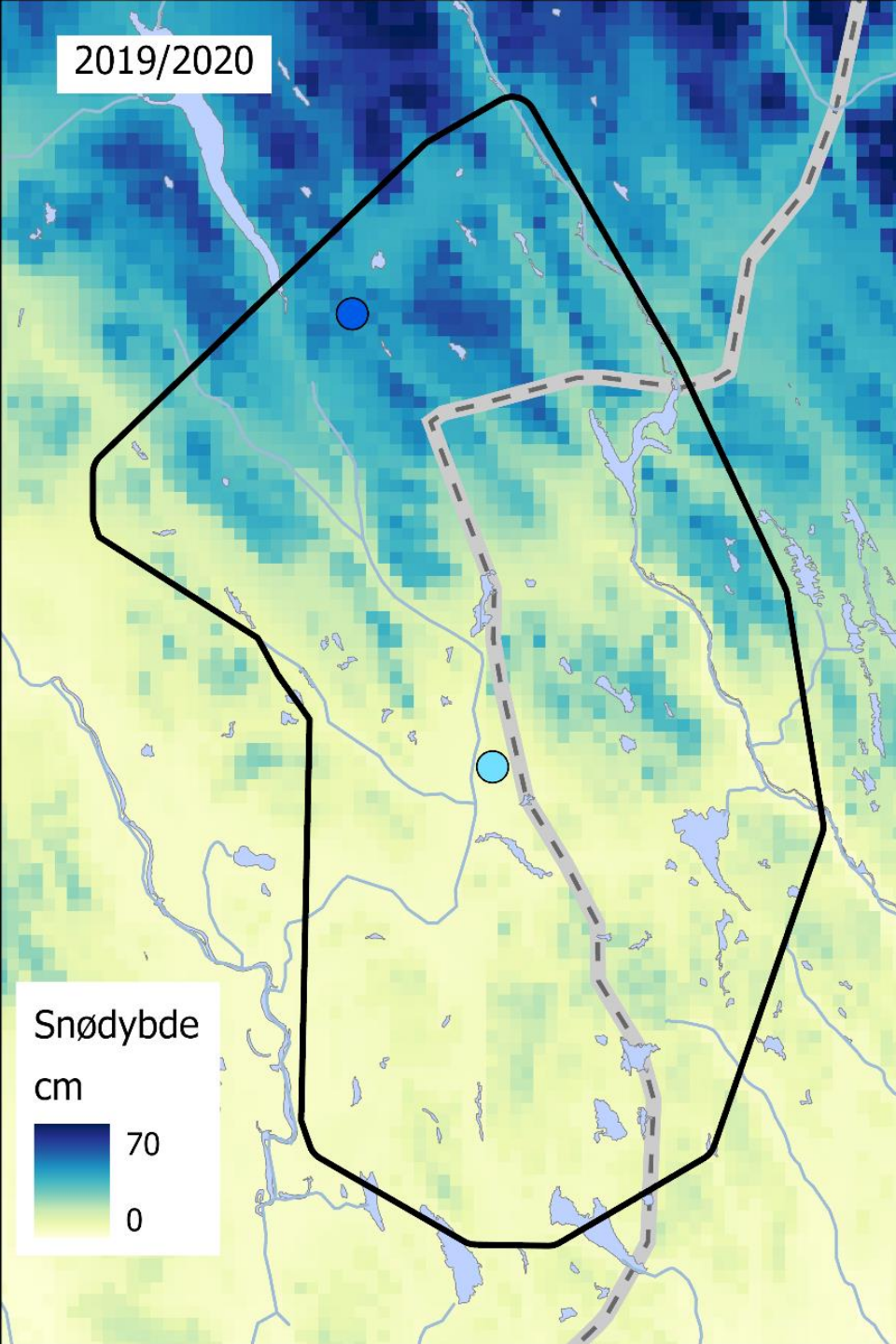
Kombinert beitetakst i
GRENSEVILT 2021

Elgvandringer i grenseland med følger for skogbruk, jakt og rovdyr

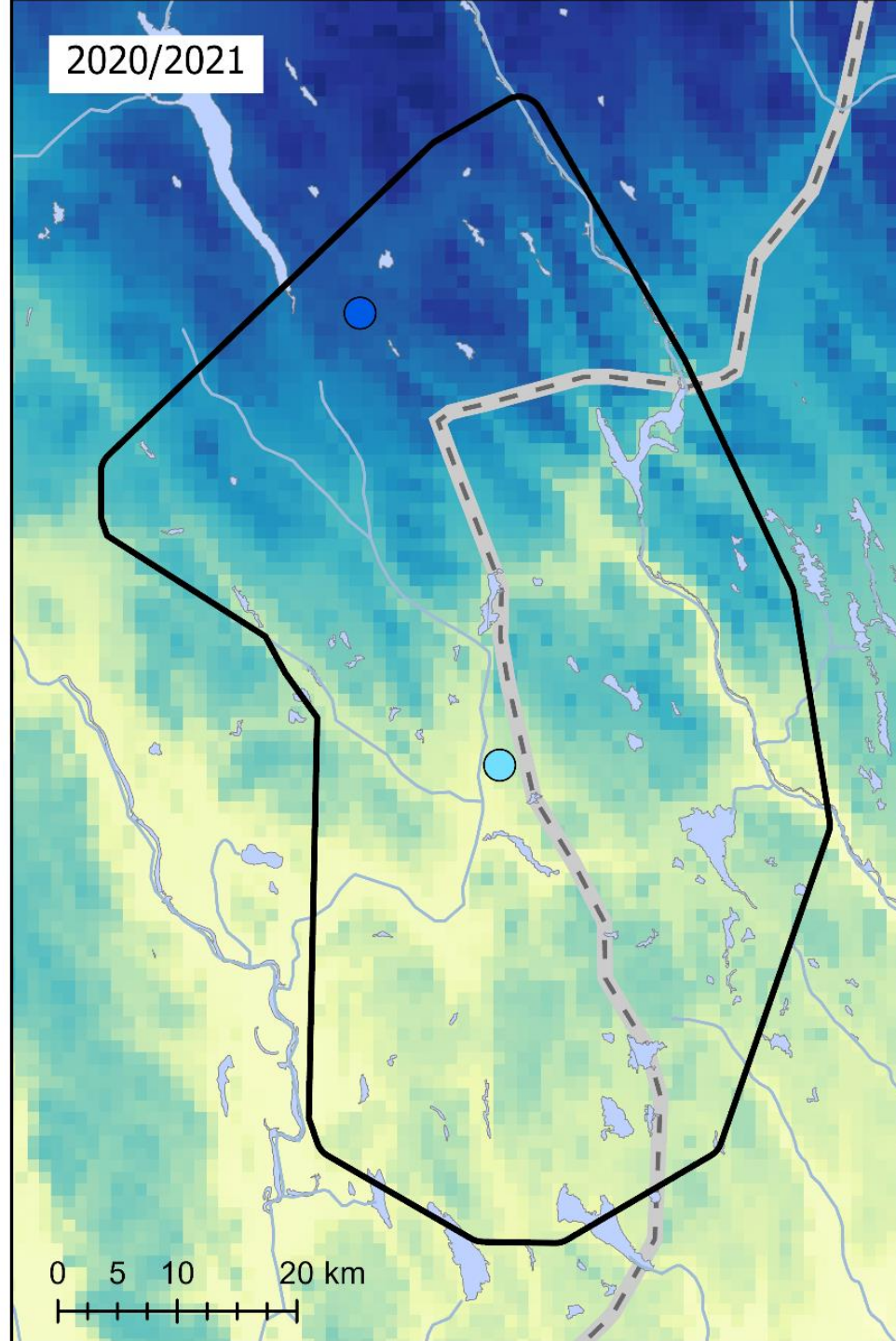
Barbara Zimmermann, Karen Marie Mathisen, Giorgia Ausilio,
Håkan Sand, Camilla Wikenros, Ane Eriksen, Kristoffer Nordli,
Petter Wabakken, Malin Aronsson, Jens Persson, Irene
Garcia Cuesta, Paige Hellbaum, Ruben Leroy, Anne Loosen,
Oliver de Marcenac, Rebecca Partemi, Sara Skybak, Jonas
Sveum, Miwa Tajima, Erik Versluijs

2019/2020

2020/2021

Snødybde
15. okt –
15. mai

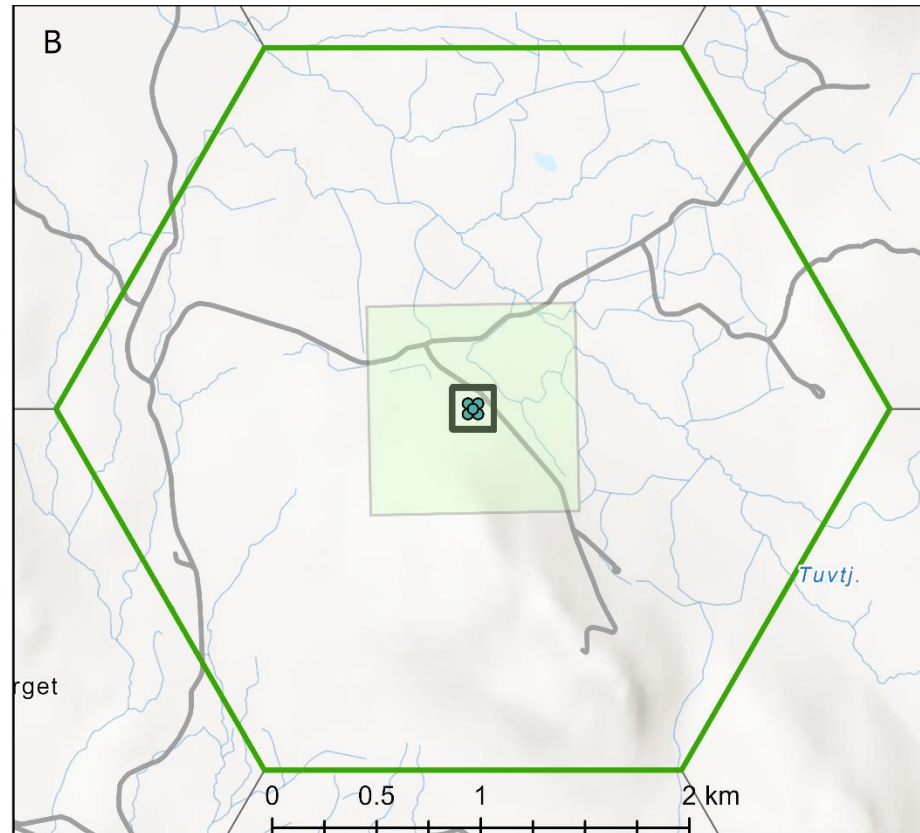
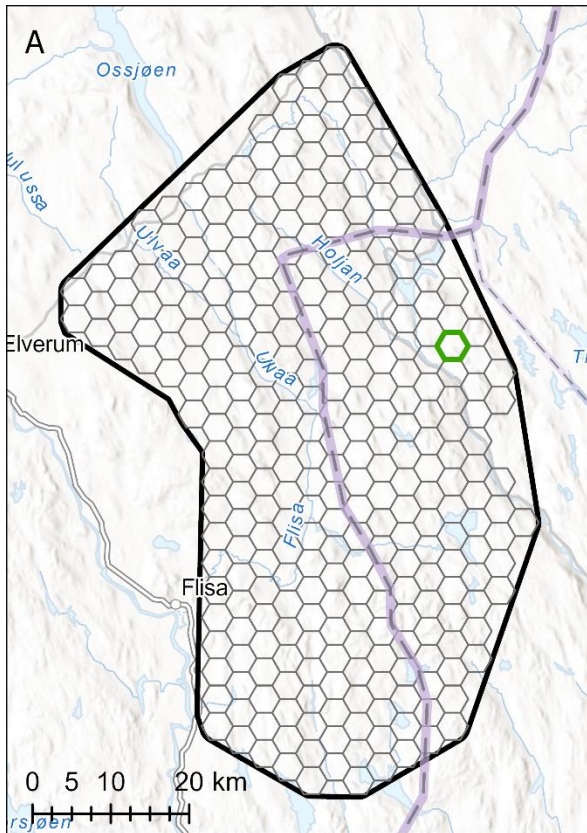
Elgmøkkstelling og beitetakst

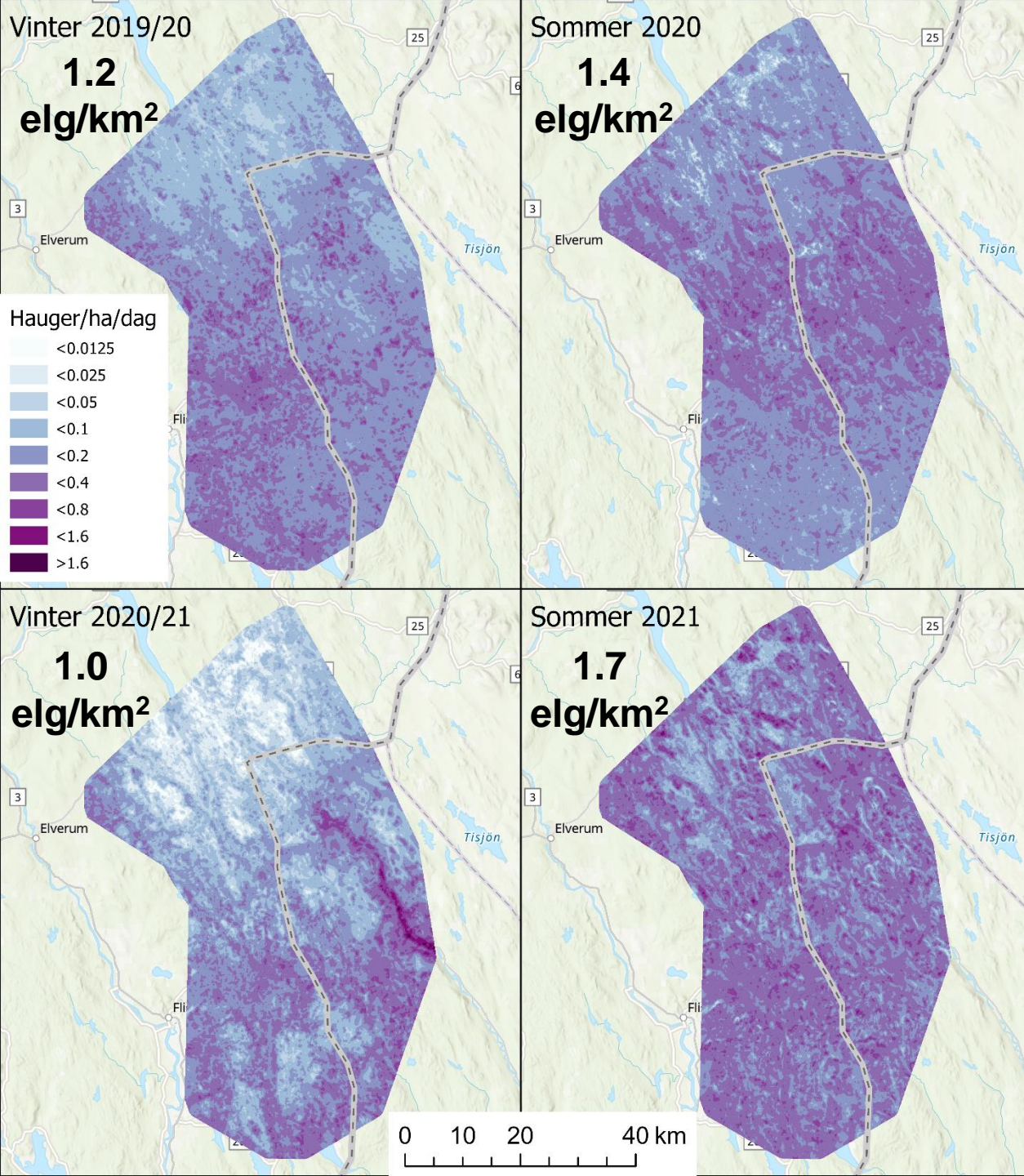
308 ruter med 5 flater = 1540 flater

- Vår 2020: Vinter 2019/20
- Høst 2020: Sommer 2020
- Vår 2021: Vinter 2020/21
- Høst 2021: Sommer 2021

107 ruter med 1161 flater

- Vår 2021
- Solbraa: Beitetrykk
- Äbin: Beiteskader

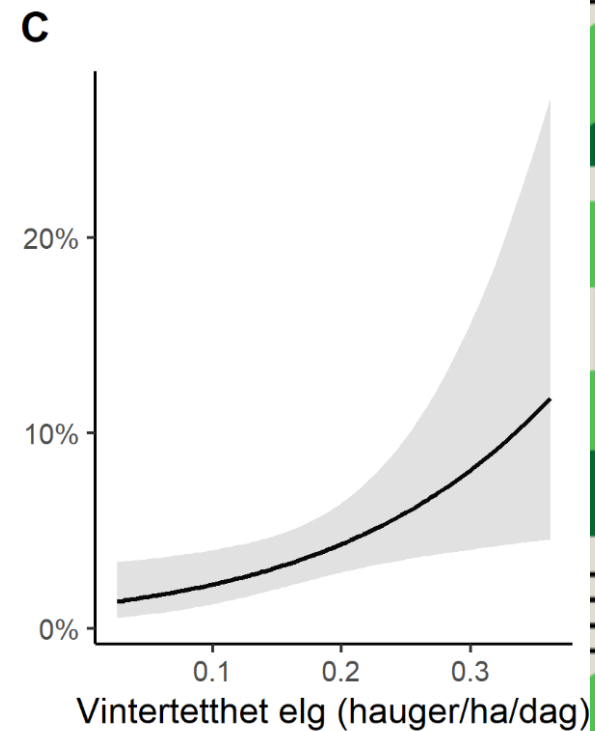
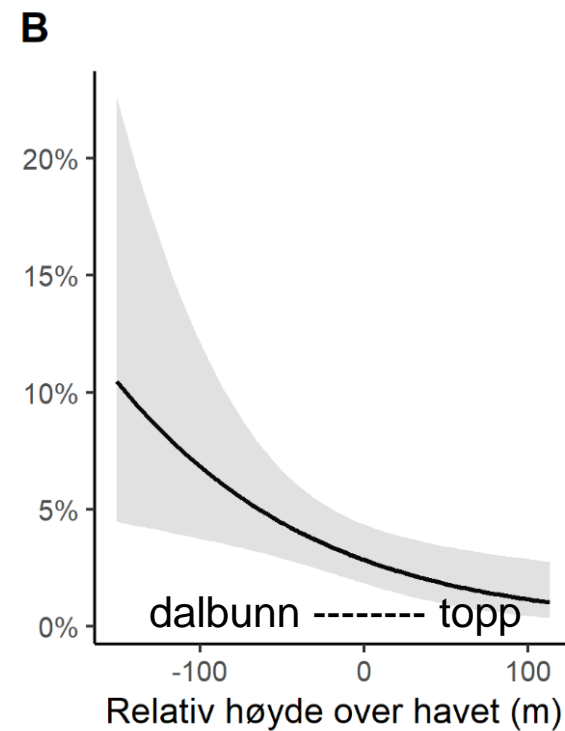
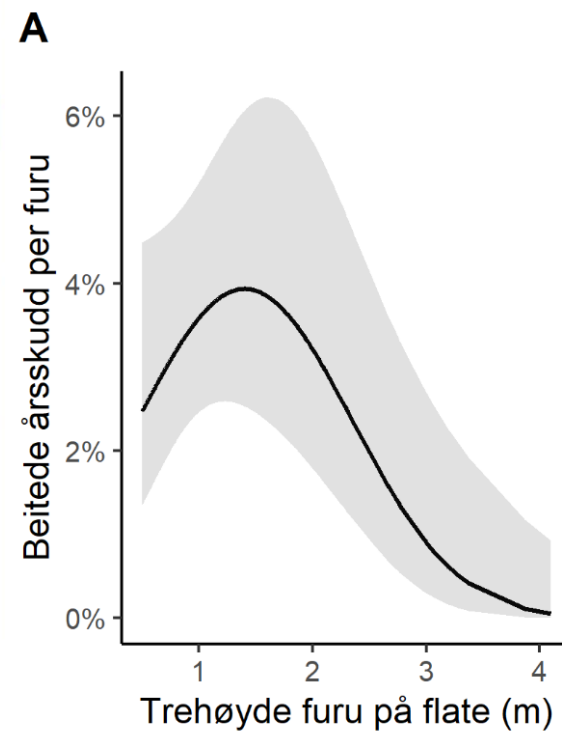
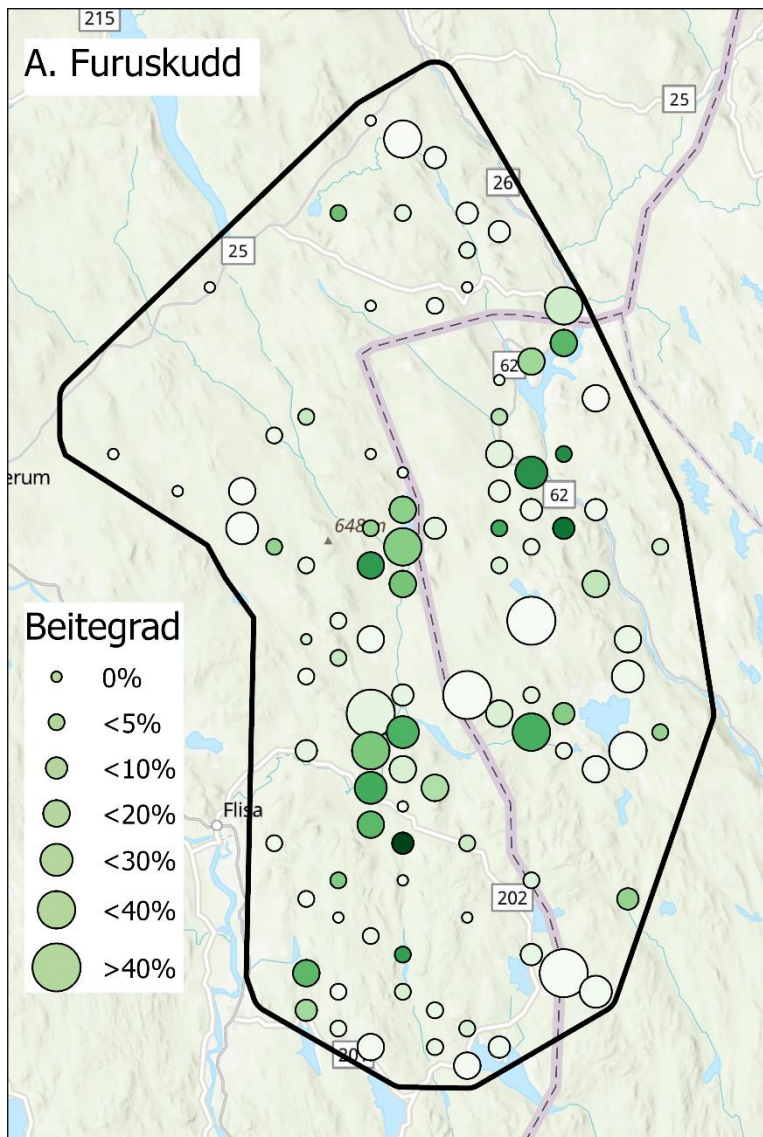

Fordeling elgmøkkhauger

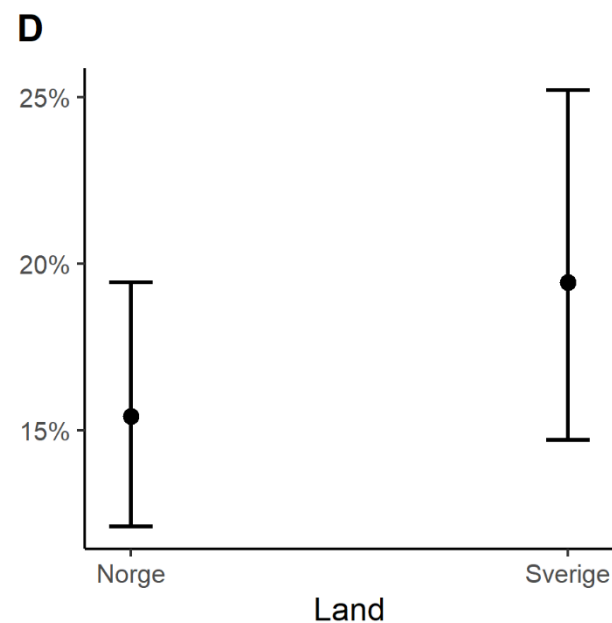
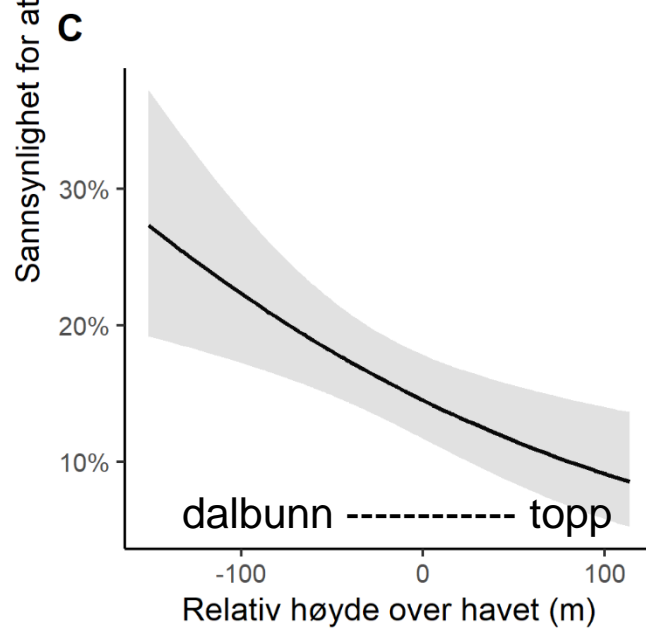
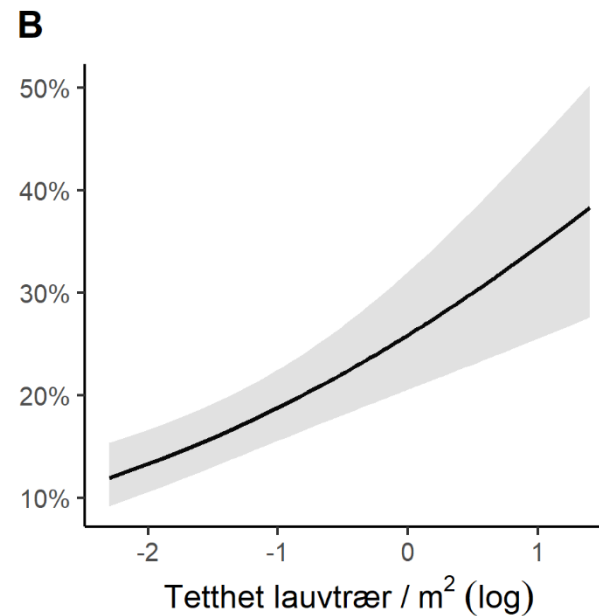
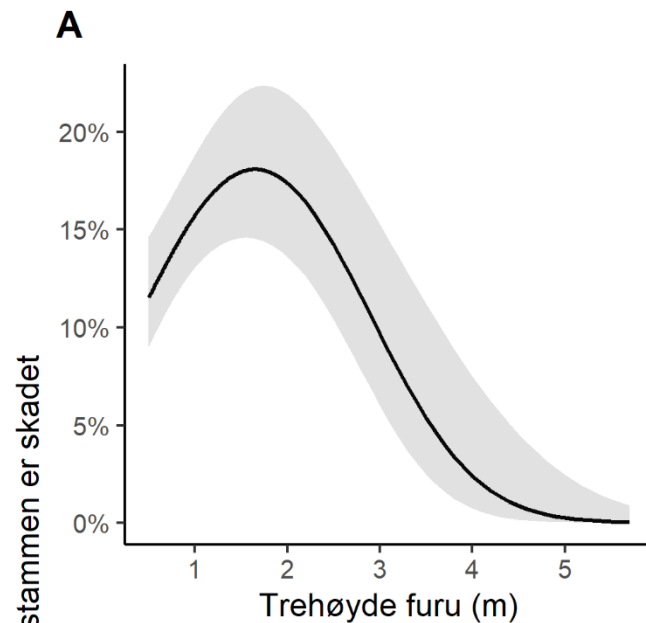
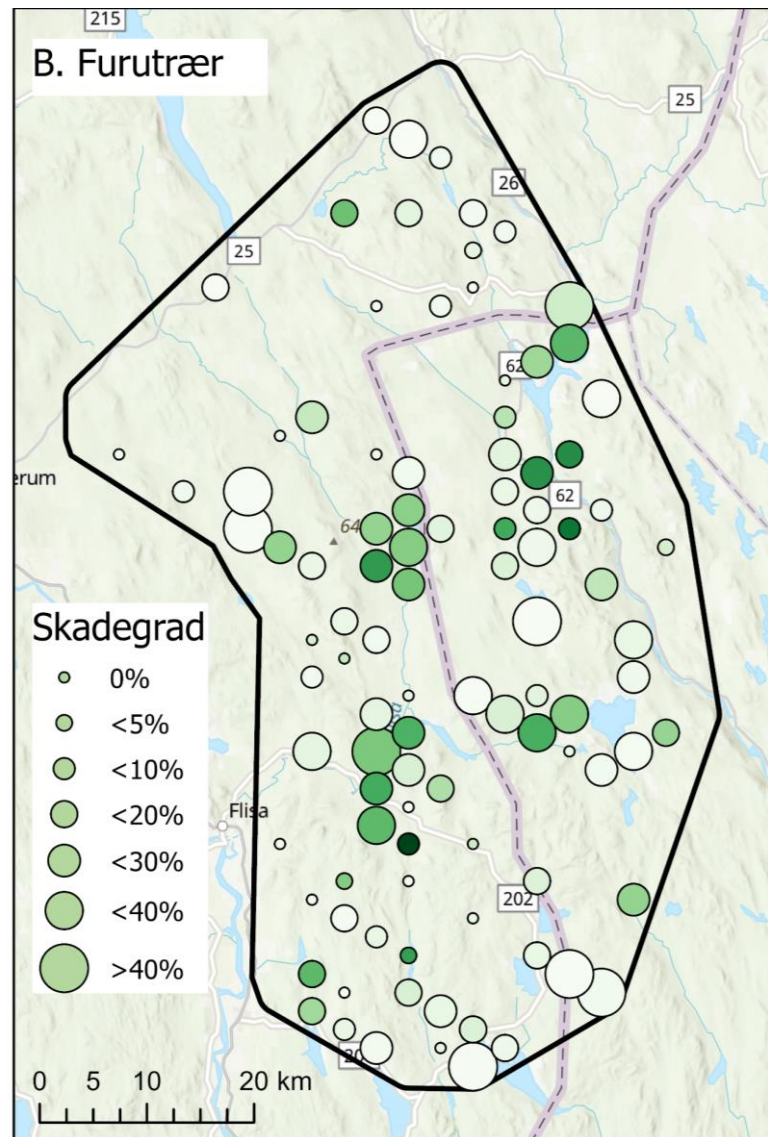
Skitrate 14 hauger / elg / døgn

Beitetrykk på furu (Solbraa)

Beiteskader furu (Äbin)

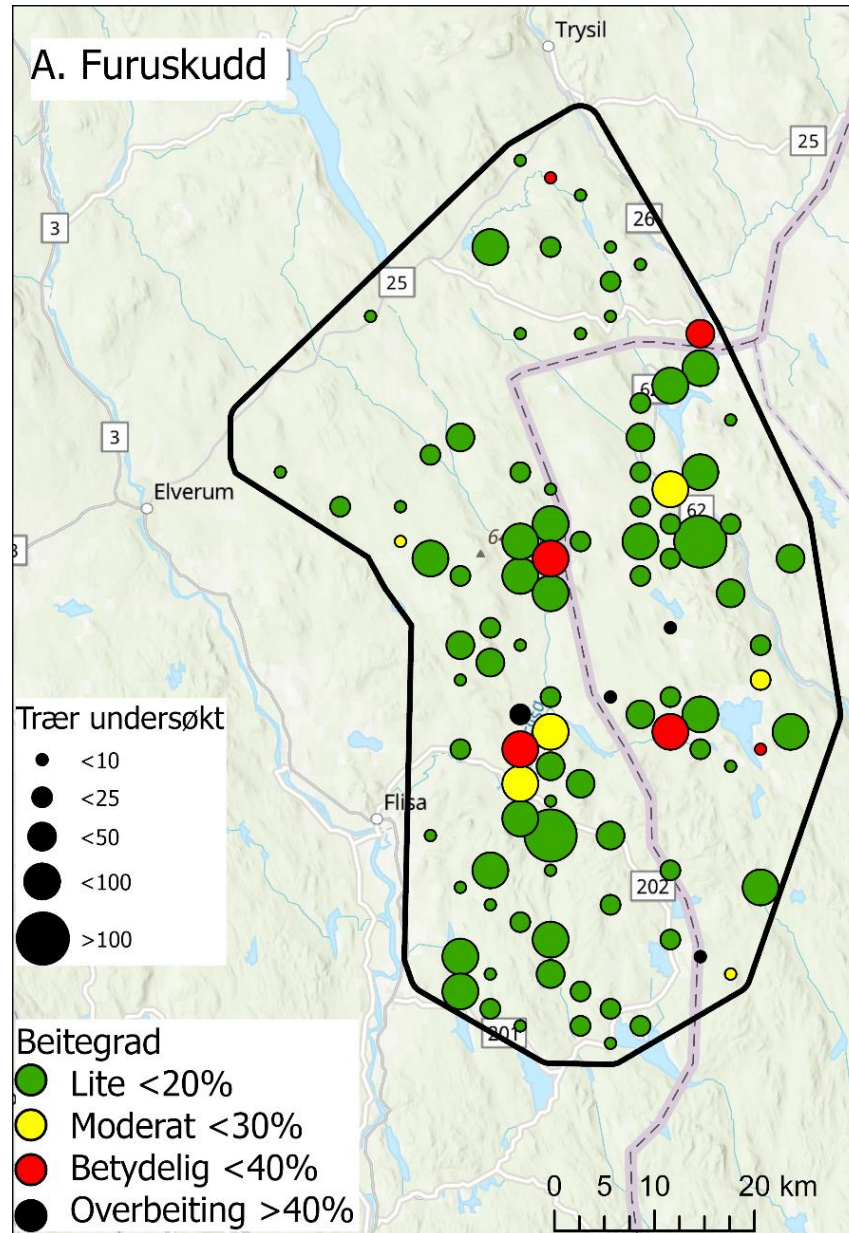

Beitetakst: hvert land har sine egne terskler

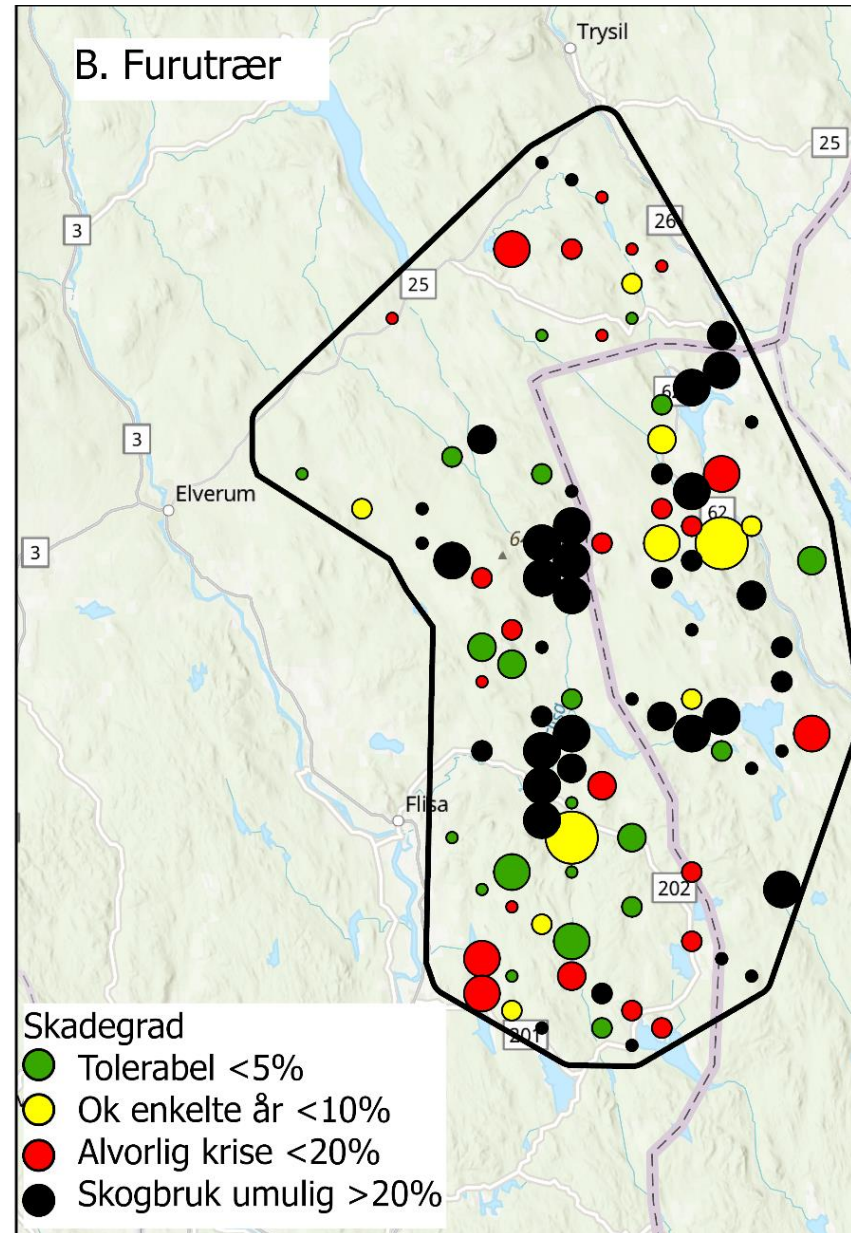
	Norge Solbraa	Sverige Äbin
Trafikklys	% skudd beitet	% stammer skadet
Grønn	0-20% Lav	0-5% Tolerabel
Gul	20-30% Moderat	5-10% Allvarlig («akspetabelt enkelte år»)
Rød	30-40% Betydelig	10-20% Svår («alvorlig krise»)
Svart	>40% Overbeiting	>20% Mycket svår («skogbruk umulig»)

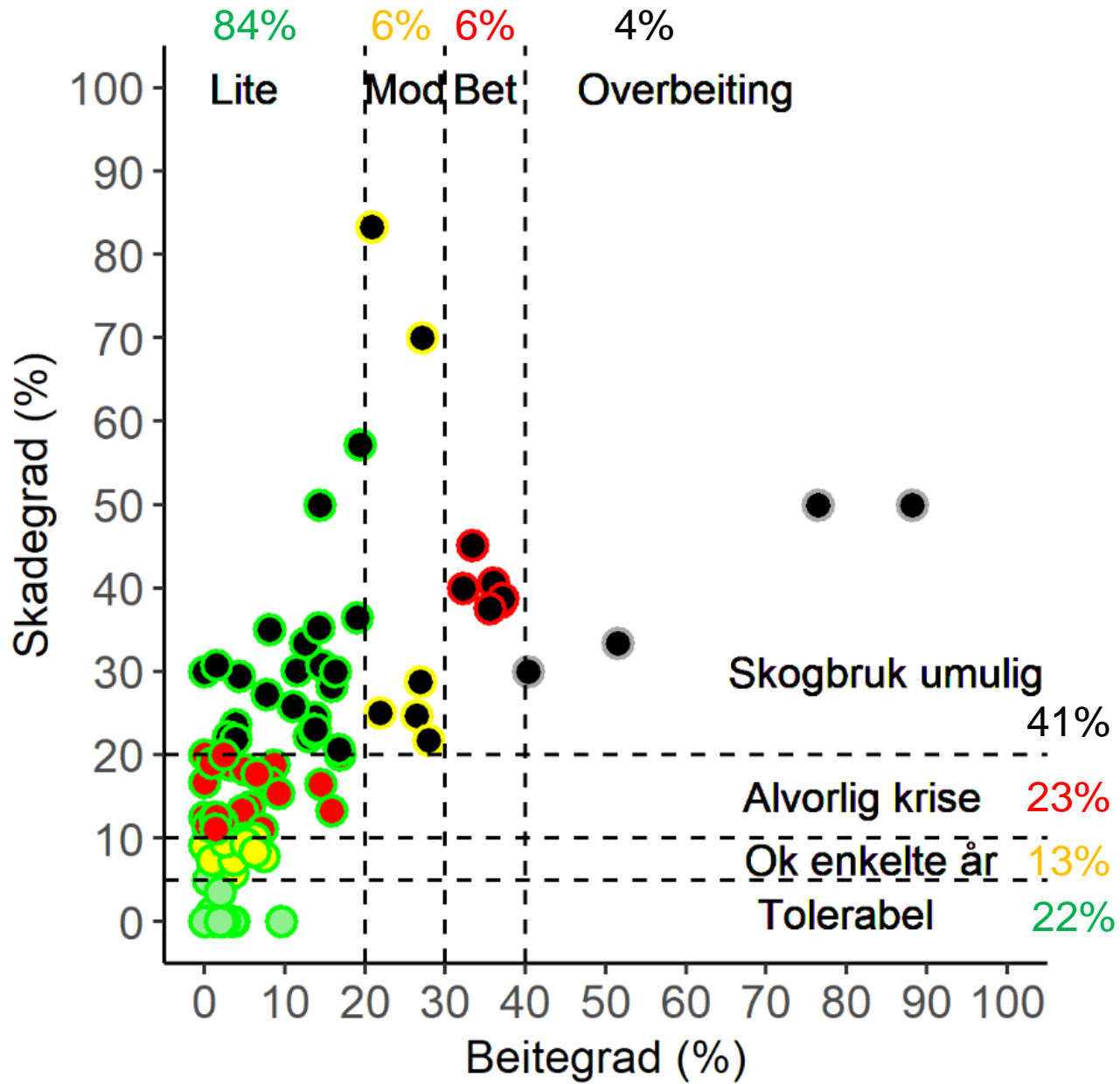

Norsk Solbraa metode:
% skudd beitet

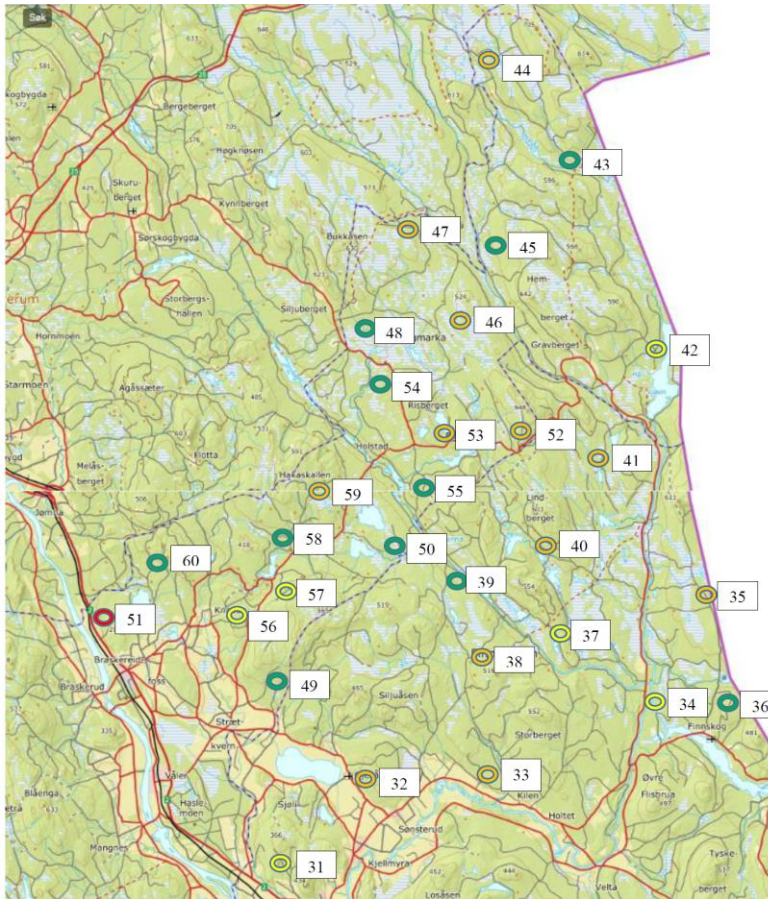

Svensk Äbin metode:
% stammer skadet

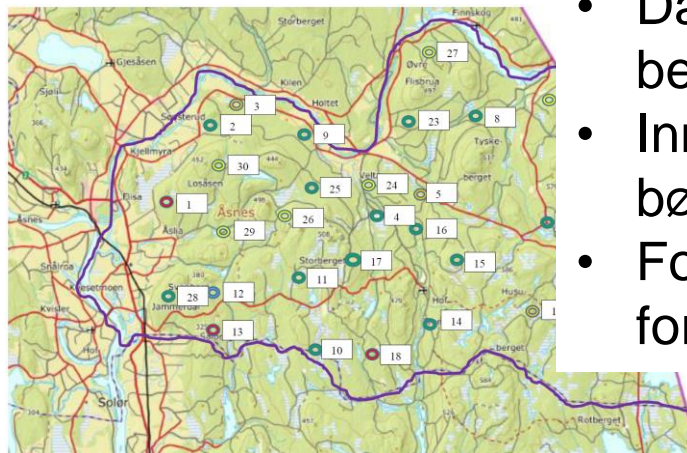
Beitetakst Våler og Åsnes kommune 2018

	Lite beiting	$\geq 20 \%$		Gj. 19% på furu
	Moderat beiting	20 -30 %		
	Betydelig beiting	30 -40 %		
	Overbeiting	$\leq 40 \%$		

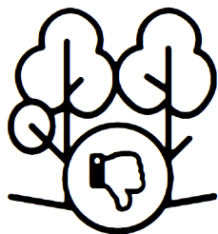
Konklusjon (kopiert fra rapporten):

- «I forhold til beite og beiteskader, er det forsvarlig å øke bestanden noe.
- Vinterstammen kan økes til nivå i 2010-2012, det vil si en økning på om lag 30 %.
- Da beitet er om lag like sterkt i alle deler av kommunene, kan bestanden øke i alle deler av området.
- Inneværende og kommende bestandsplaner og avskytingsplaner bør revideres med klart mål på en forsiktig bestandsøkning.
- For å oppnå bestandsvekst, må avskytingen reduseres noen år. Vi foreslår en reduksjon på 30 % et par år.»

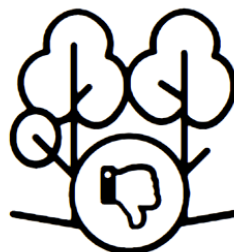

Äbin Finnskogen ÄFO 2017-2021 (3 inventeringsår)

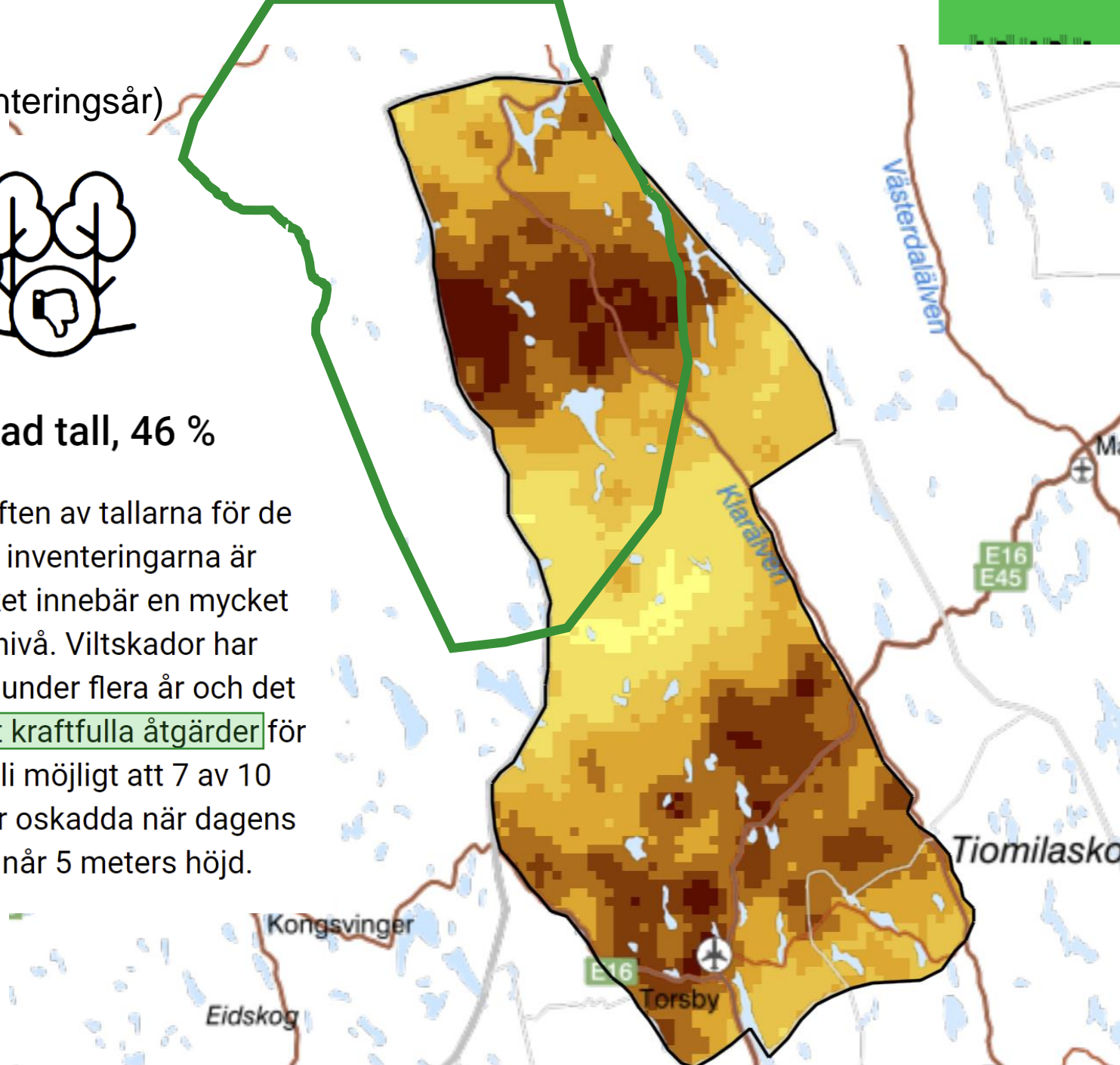
Årsskadad tall, 20 %

Andelen årsskadade tallar för de tre senaste inventeringarna är i intervallet 10-20 procent vilket innebär en svår skadenivå och det behövs **kraftfulla åtgärder** för att minska skadenivån.

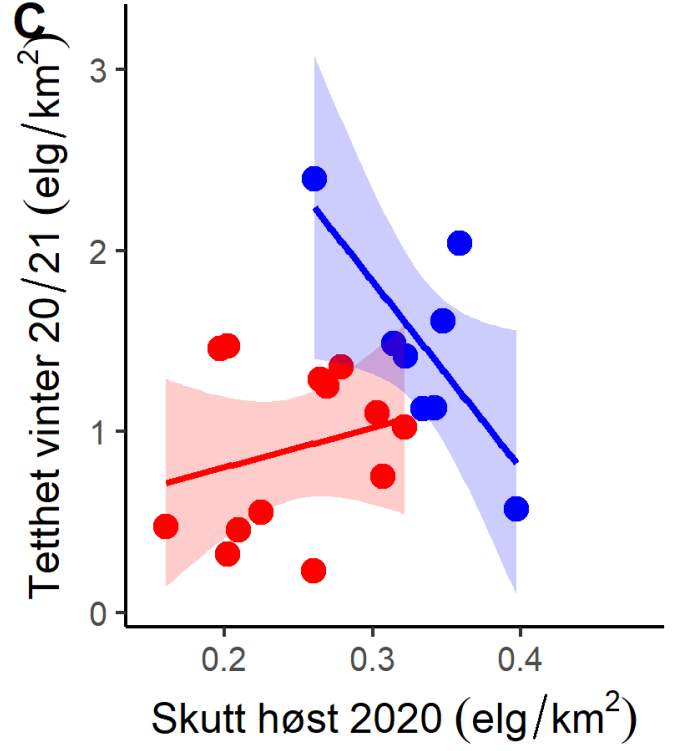
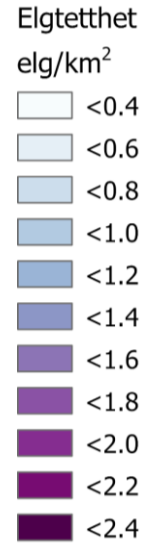
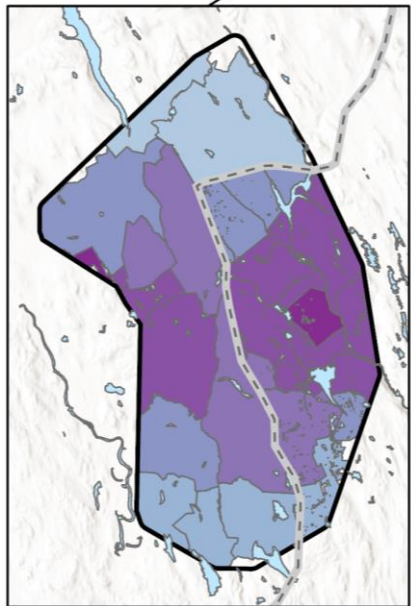
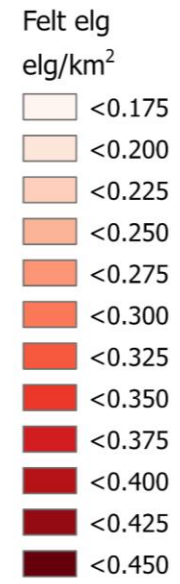
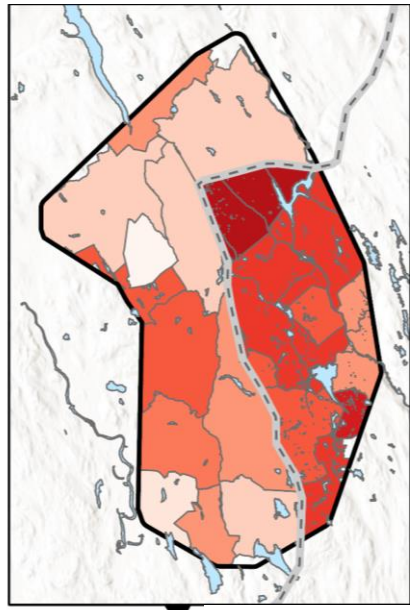
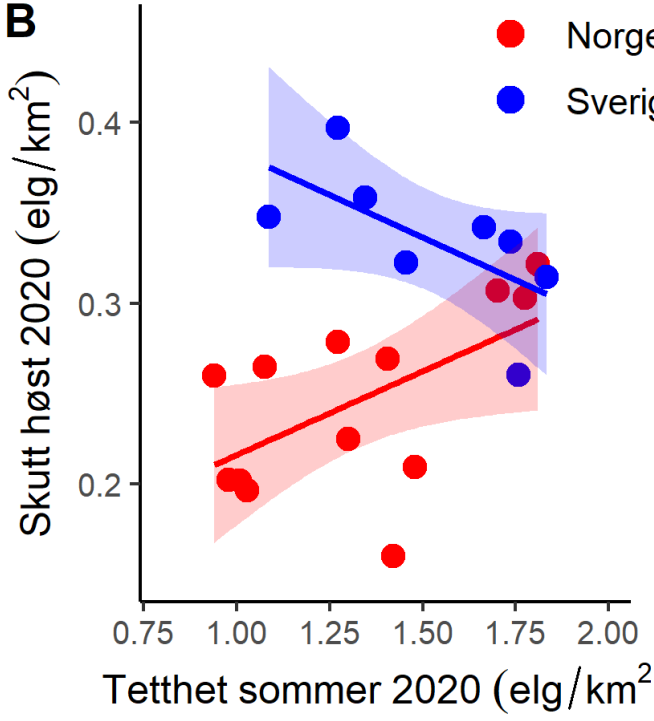

Oskadad tall, 46 %

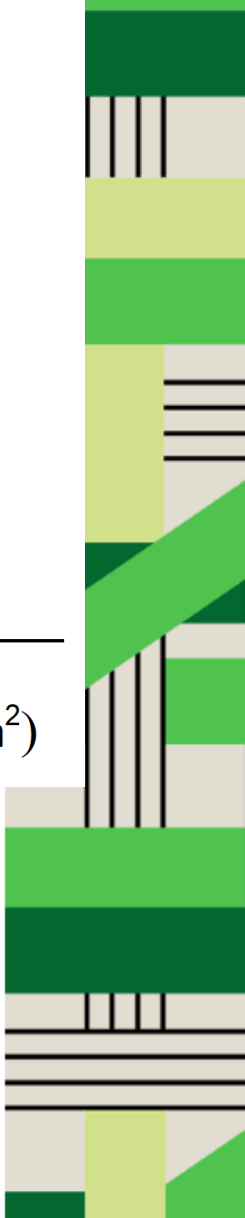
Mindre än hälften av tallarna för de tre senaste inventeringarna är oskadade vilket innebär en mycket svår skadenivå. Viltskador har ackumulerats under flera år och det behövs **mycket kraftfulla åtgärder** för att det ska bli möjligt att 7 av 10 tallstammar är oskadade när dagens ungskogar når 5 meters höjd.

Elgjakt og elgtetthet i ÄJO og vald

→ Sommer 2020 → Høst 2020 → Vinter 2020/2021

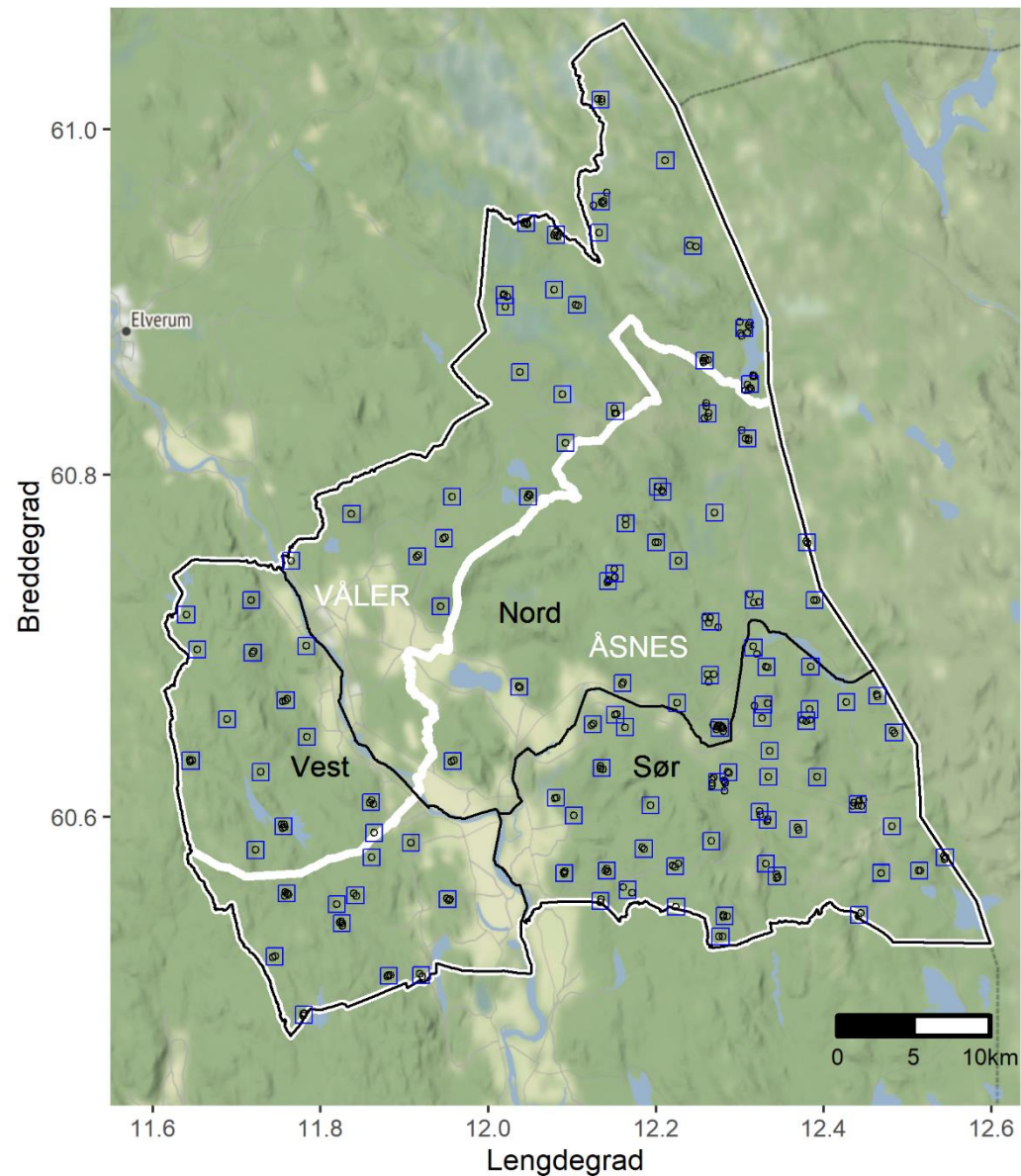

Paige Hellbaum, Natacha Ampe, Ester Carlomagno,
Aslak Grimsgaard, Sigurd Luksengård, Cecilia Miltz,
Barbara Zimmermann

Elgbeitetakst 2022 i Våler og Åsnes kommuner

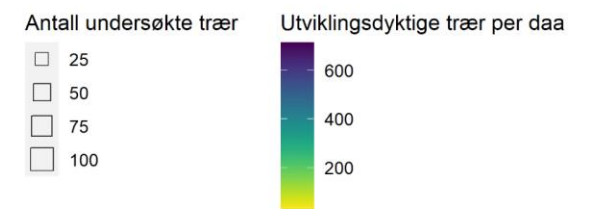
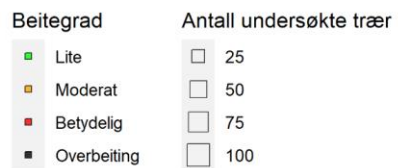
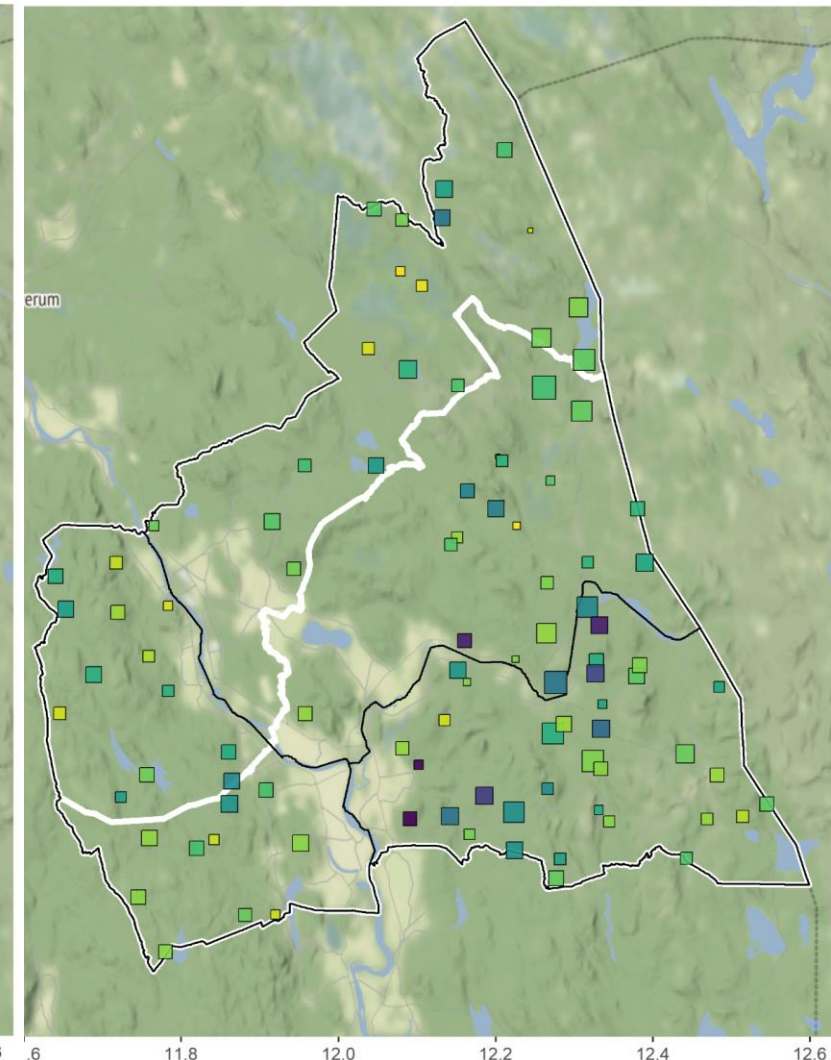
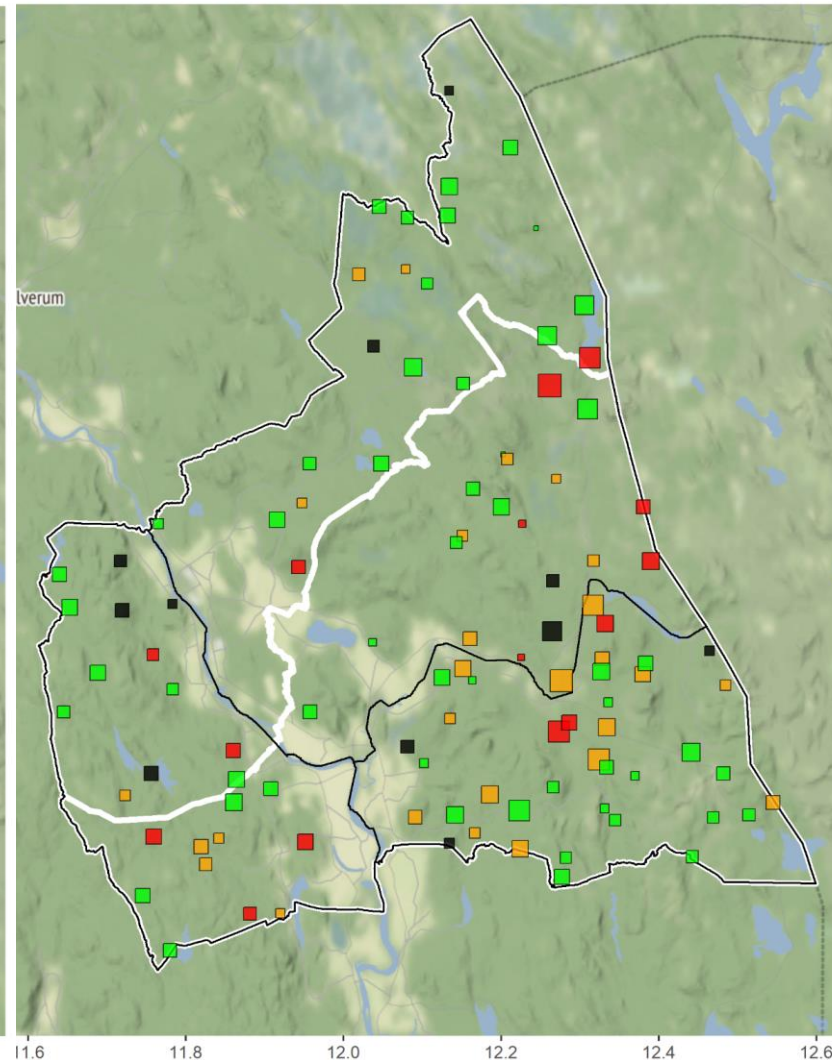
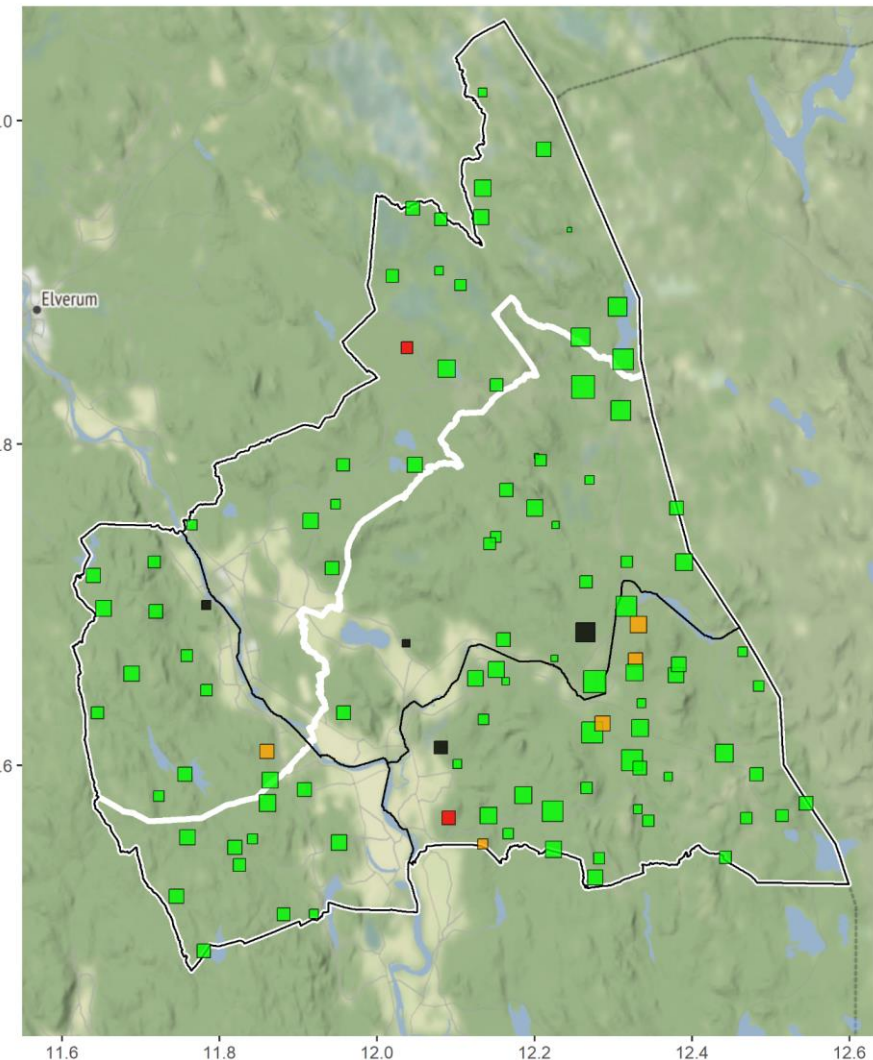
Oppdragsrapport nr. 4 - 2023

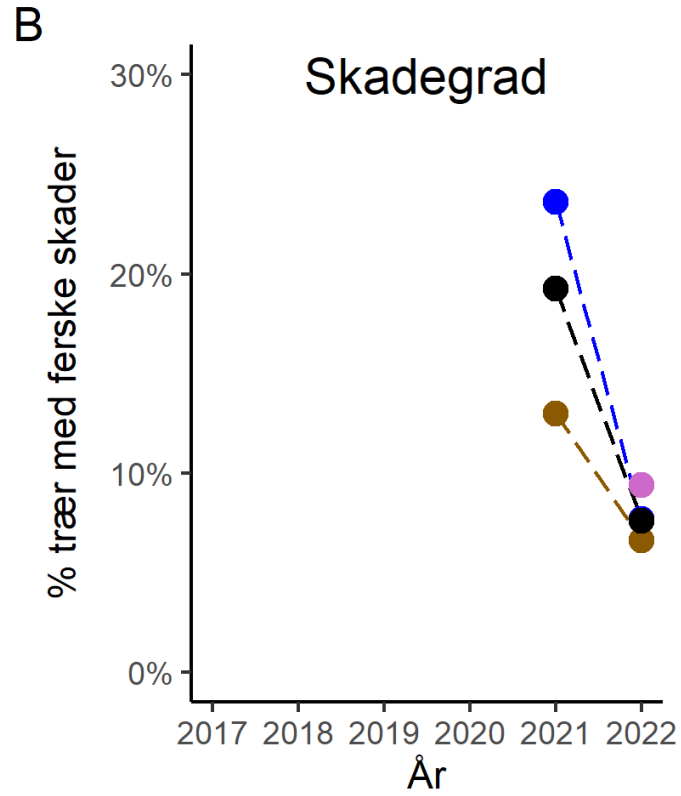
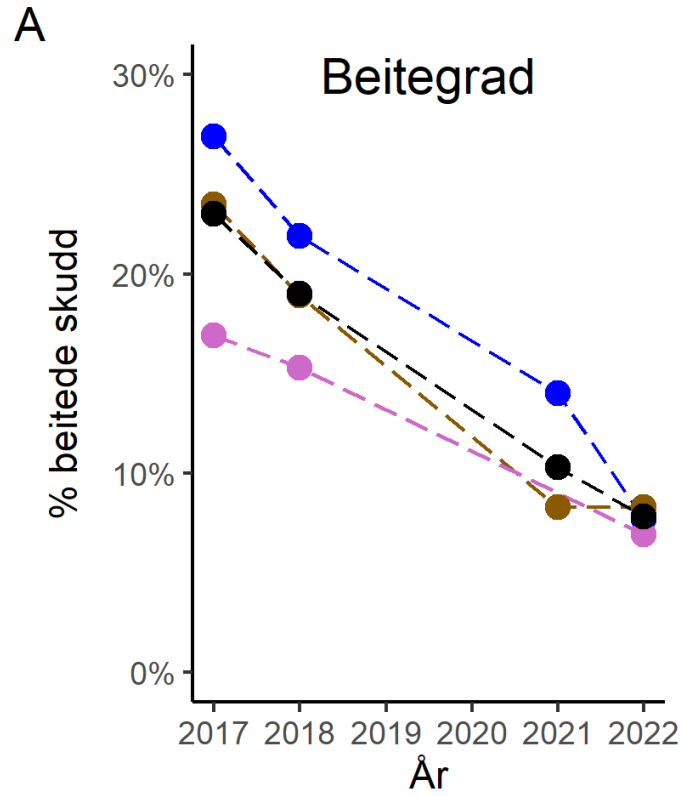

Beitegrad Solbraa

Skadegrad Äbin

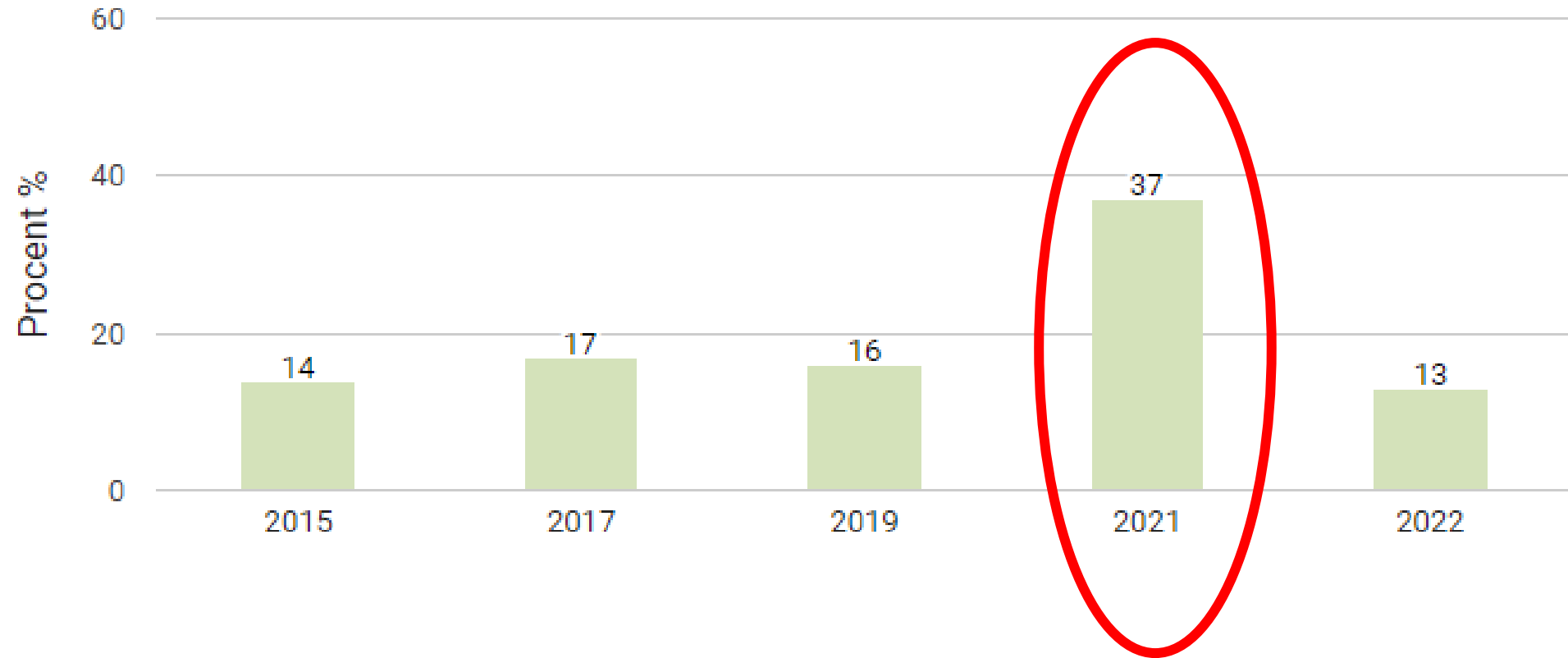
Utviklingsdyktige trær per daa

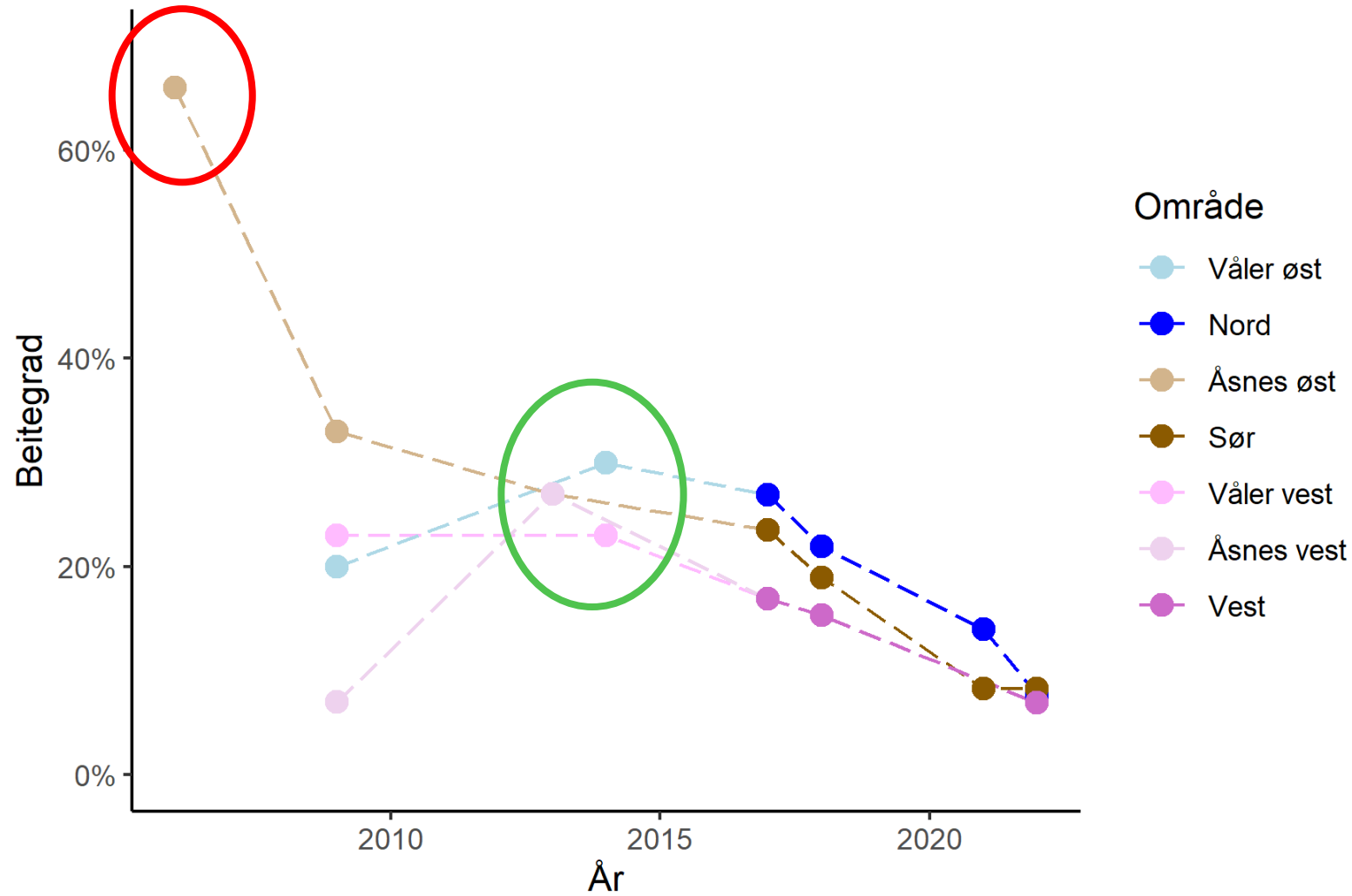

Resultat for Finnskogens ÄFO fra den offisielle Äbin-taksten:

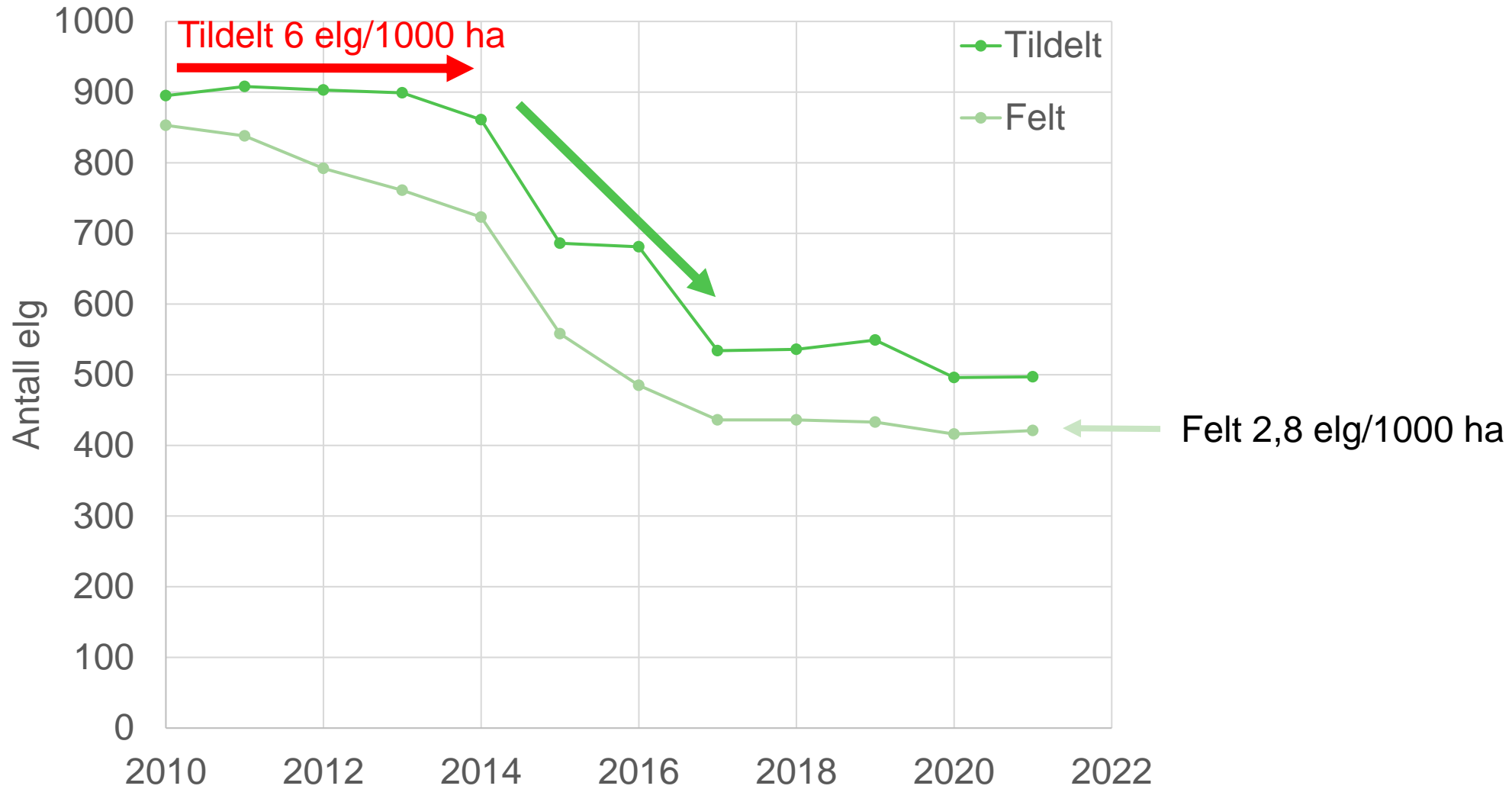
Andel av tallstammarna i ungskog som årligen skadas av vilt

Beitegrad Våler og Åsnes 2006 - 2022

Avskytning Våler og Åsnes kommuner

Spørsmål?